

ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ

ਅਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੋ.

ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ- ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ- ਉੱਤਰਦਾਤਾ

CWPNo 2008 ਦਾ 10451

18 ਅਗਸਤ, 2010

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟਿਕਲ 226 ਅਤੇ 243-ਡੀ-ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਚੋਣ-ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ-ਜਨਰਲ ਵਰਗ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਰਸ਼ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ- ਕੀ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਹੋਲਡ, ਹਾਂ—ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ—ਹੋਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ—ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਚੁਣੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਚੁਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸ਼ ਵਰਗ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ—ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇੱਕ ਲੇਟਵੀਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ, ਪੁਰਸ਼ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ

ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਵ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਸੀਟ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤੇ ਦੋ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੈ

ਨੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਕੁੱਲ 7 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ, ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ ਵਿੱਚ ਰੈਂਚ ਦੇ 4 ਸਕੈਟ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਕੈਟਾਗਰੀ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਲੜਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਛੇ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੀ ਚੁਣੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੂਜੀ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਵਰਗ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਮਨੇ ਜਾਣਗੇ।

(ਪਰਾ ੭)

R. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐੱਸ

S. ਕੇ.ਭਨੋਟ, ਐਡੀ. ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ, /ਡਾ. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 5।

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7 ਅਤੇ 10 ਲਈ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ।

G. ਐਸ. ਸੰਧੂ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 6, 8, 9, 11 ਅਤੇ 12 ਲਈ।

ਅਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਜੇ.

• (1) ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(2) ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਿੰਡ ਅੰਬਾਲਾ ਜੱਟਾਂ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਵੋਟਰ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ: 1 ਅਤੇ 2 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ; ਜਦਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 3 ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 243-ਡੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰੇਕ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਸੀਟਾਂ ਦੀ 1/3 ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀਟਾਂ ਹਰ

ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸੀਟ ਜਨਰਲ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੀਟ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਅੰਬਾਲਾ ਜੱਟਾਂ ਲਈ ਪੰਚਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਪੰਚਾਂ ਲਈ ਕੁੱਲ ਸੱਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸੱਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਚੋਣ ਹੋਈ। 4 ਅਸਾਮੀਆਂ ਜਨਰਲ ਅਤੇ 3 ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਵਰਗ ਲਈ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਇੱਕ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਔਰਤ ਲਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਔਰਤ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ। ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 4 ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ 7 ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ 3 ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ 3 ਔਰਤਾਂ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ, ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਸਮੇਤ 6 ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਹਰੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਚਾਰਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:-

		ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ
ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਔਰਤ)		
1	ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ	67
2.	ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ	0
3.	ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ	79
4.	ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ	140
5.	ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ	59
6.	ਬਲ ਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	41
7.	ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	53
ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ)		ਵੋਟਾਂ ਪੋਲ ਹੋਇਆ
1.	ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	26
2.	ਸੁਜੀਤ ਸਿੰਘ	23

3.	ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ	26
4.	ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ	74
5.	ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ	111
6	ਤੇਜ ਕੌਰ	22

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ 79 ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਨੇ 140 ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਗਲਤ ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤਹਿਤ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਬਜਾਏ 79 ਵੋਟਾਂ (ਦੂਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚਾਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੀ. ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ 111 ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ 74 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਜਦਕਿ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ 22 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਚੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 74 ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

(4) ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਆਬ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੋਵਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਹੋਰ ਸੀਟਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਵਰਗ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਸਿੱਖਿਅਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਹੋਰ ਸਿੱਖੀ ਐਡ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਹੈ)। ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(5) ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਡਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਸੈਂਡੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 6,7,8 ਅਤੇ 9 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ:-

" 6. ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕੀ ਅੰਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। **ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ (1) (2007) ਵਿੱਚ 8 ਐਸ ਸੀਸੀ 7 85**

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ [1992 Supp.(3)SCC 217], ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਪੈਰਾ 812):

“[ਸਾਰੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ 'ਹੋਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ [(ਧਾਰਾ 16(4) ਦੇ ਅਧੀਨ)] ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ (ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ) ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ। ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੰਟਰਲਾਕਿੰਗ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਸਟੀਕ ਹੋਣ ਲਈ, ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ 3% ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਹਨ; ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ ਦੀ ਧਾਰਾ

(1) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। 16. ਕੋਟੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਓਪਨ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ (ਓ.ਸੀ.) ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

7. ਅਨੁਛੇਦ 15(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਖਿਤਿਜੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ **ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ** ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ [1955(5) SCC 173] ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:

“ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਕੋਰਸ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਓਪਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਕੋਟਾ 50%) ਭਰਨਾ ਹੈ; ਫਿਰ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਭਰੋ, ਭਾਵ, SC, ST ਅਤੇ BC; ਤੀਜਾ ਕਦਮ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ

ਉਪਰੋਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਮੁੱਚੀ ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇੰਨਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਣਗਿਣਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਡਜਸਟ/ਅਡਜਸਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। (ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ਡ ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਸਮਾਯੋਜਨ/ਰਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਲੰਬਕਾਰੀ

ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ।)"

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ]

8. ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋ ਸਬੰਧਿਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾ ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਰਣਨ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ 200 ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 15% ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੈ ਅਤੇ 30% ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਤਾਂ SC ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਉਚਿਤ ਵਰਣਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: "SC ਲਈ: 30 ਅਸਾਮੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 9 ਪੋਸਟਾਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਹਨ।" ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ: "SC ਲਈ: 21 ਪੋਸਟਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਤੇ 9 ਪੋਸਟਾਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ, ਸਾਰੀਆਂ 30 ਪੋਸਟਾਂ ਵਿੱਚ, ਉੱਥੇ ਹੈ. ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. 'ਮਰਦ*' ਜਾਂ 'ਪੁਰਸ਼*' ਦੀ ਕੋਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਹੀਂ।
9. Ik ਦੂਜਾ ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਲੇਟਵੇਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ 'SC ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ। ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਆਰਕ 'ਵਰਟੀਕਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ*' ਦੇ ਤਹਿਤ ST ਅਤੇ OBC। ਅਨੁਛੇਦ 16(1) ਜਾਂ 15(3) ਆਰਕ ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਔਰਤਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ। ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਗੈਰ-ਰਾਖਵੇਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਰਿਜ਼ਰਵਡ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਸਬੰਧਤ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਕੋਟੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1'ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਓਪਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦੇ

ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੋਟਾ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਓਪਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੁਣੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੂਰਾ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੋਟਾ ਬਰਕਰਾਰ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ। [ਵੀਡੀਓ-ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (ਸੁਪਰਾ), ਆਰ.ਕੇ. ਸੱਭਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1995(2) SCC 745), ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਵਨ (1995 (6) SCC 684 ਅਤੇ Ritesh R. ਸਾਹ ਬਨਾਮ Dr. YL Yamul (1996) (3) SCC 253)]। ਪਰ ਵਰਟੀਕਲ (ਸਮਾਜਿਕ) ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਲੇਟਵੇਂ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਭਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜੋ 'ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ-Women' ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੋਟੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲੋਂ, ਫਿਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੋਟੇ ਲਈ ਹੋਰ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸਾਰੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੂਚੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਵਰਟੀਕਲ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਖਿਤਿਜੀ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼) ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ dilTcrs. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਟੀਕਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੋਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਹਰੀਜ਼ਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਓ:

ਜੇਕਰ 19 ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਕੋਟਾ ਹੈ), ਤਾਂ 19 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ 19 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ

ਚਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਗੜਬੜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ

ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ, ਫਿਰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੀਆਂ ਦੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਅੰਤਿਮ 19 ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਮਹਿਲਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। [ਪਰ ਜੇਕਰ 19 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ 'ਐਸਸੀ-ਔਰਤਾਂ' ਕੋਲ ਹਨ। ਚਾਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕੋਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।]*

(6) **ਅਲਟਰਾਚਲ ਬਨਾਮ ਮਮਤਾ ਬਿਸ਼ਟ (2)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਡਾਰੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(7) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇੱਕ ਲੇਟਵੀਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ, ਪੁਰਸ਼ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਵ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਸੀਟ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ ਵਿੱਚ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਕੁੱਲ 7 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ 4 ਸੀਟਾਂ ਸਨ। ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਂ ਦੀ. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ

ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਛੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਛੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੀ ਚੁਣੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੂਜੀ ਔਰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਚੁਣੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁਰਸ਼ ਵਰਗ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਸੁਝਾਈ ਗਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਡਾਰੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ।

(2) 2010(8) ਸਕੇਲ 121 ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 151 (ਪੇਟ-ਮੋਡ ਕੋਹਲੀ, ਜੇ.)

(8) ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਤੀਜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਤੀਜਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ